

PROFESORUL – SCULPTOR DE TALENT

THE PROFESSOR – TALENTS SCULPTOR

VICTOR GIURESCU¹,

doctorand,

Universitatea Națională de Arte George Enescu, Iași, România

<https://orcid.org/200000-0003-4448-8477>

CZU 792.071.4

DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2022.2.18>

Această lucrare s-a născut din nevoia de a readuce în prim-plan necesitatea imperioasă de a avea la catedră, pentru această artă pur vocațională, profesori integri, talentați, maturi, creativi, cu umor și care să aibă în spate un minim de 5-10 ani de carieră, din care să poată împărtăși studenților experiențele trăite. Obligativitatea de a avea astfel de profesori vine pe fondul unei superficialități care s-a insinuat în mai toate domeniile artistice, neomodernității (forma eufemistică a neomarxiștilor) de azi fiind în stare să șteargă cu totul istoricul unei arte pentru a susține că ei sunt noii ontemeietori și de a ne arăta versatilitatea și incoerența de până atunci. Să ștergi teatrul grec, să uiți de commedia dell'arte, să-l omiți pe Shakespeare, să-i eludezi pe uimitorii ruși, să-i uiți pe controversații creatori ai absurdului, a-l revoca pe Caragiale sau a anula comicul și a afirma că o adunătură de definiții și informații, care țin strict de statistici, într-un text nu se poate numi piesă de teatru, aceasta e teatricid.

Cuvinte-cheie: profesor, modelator, talent, comuniune, verosimil, demitizare

This work was born from the need to bring to the fore the urgent need to have at the department, for this purely vocational art, honest, talented, mature, creative, humorous teachers with a minimum of 5-10 years of career behind them, from which to share their experiences with the students. The obligation to have such teachers comes against the background of a superficiality that has been insinuated in almost all artistic fields. Today's neo-modernists (the euphemistic form of neo-Marxists) are able to completely erase the history of an art in order to claim that they are the new founders and to show us the versatility and incoherence of the past. To erase the Greek theater, to forget the commedia dell'arte, to omit Shakespeare, to elude the amazing Russians, to forget the controversial creators of the absurd, to revoke Caragiale or to cancel the comic, and to say that a collection of definitions and information, strictly related to statistics, in a text cannot be called a play, that's it the atricide.

Keywords: teacher, modeller, talent, communion, credible, demythisation

Introducere

Mai are învățământul de azi dimensiune artistică? Sau este doar o teoretizare a unor cunoștințe teoretice exhibate de profesori prolifici care nu au urcat niciodată pe o scenă de teatru? Obligativitatea

¹ E-mail: victor_tori@yahoo.com

unui doctorat, în vederea alegerii și a unei cariere pedagogice, a făcut ca în fața studenților să vină persoane fără trecut în teatru. Dacă cei în cauză, profesorii, predau materii teoretice, nu putem decât să-i felicităm. Dar ce ne facem dacă ei predau actorie, improvizație, vorbire sau mișcare scenică? E o mare diferență între un profesor care predă o materie de clasele 1-12 și profesorul care trebuie să te inițieze într-o meserie mai apropiată de ezoteric, de metafizic decât de concret, real.

Profesorul între mit și demitizare

„Miza actului pedagogic nu este aceea de a distribui informații *ex cathedra* către student, ci de a dialoga, de a putea trăi întâlnirea care are ca temei experiența culturală, intelectuală. Într-un curs universitar se poate întâmpla ceea ce în procesul descoperirii informației pe internet sau prin lectură particulară nu se poate obține niciodată: revelația unei anume situații față de subiect, a unei anumite înțelegeri umane și intelectuale, totodată. Este extrem de important să recunoaștem învățământului umanist acest rost profund, de a oferi un *schimb de idei în și prin dialog*. Astăzi, studenții pot descoperi în regim individual, prin studiul propriu, mult mai mult decât orice profesor le poate oferi în sensul informațiilor cuantificabile. Însă, ceea ce un student nu poate descoperi în fața unui ecran de calculator, nici chiar prin lectura individuală, este acel tip de perspectivă asupra ideilor însușite prin natura directă, imediată a dialogului și a prezenței”, spunea Octavian Saiu într-un interviu [1].

Cu tot respectul pentru George Banu, pentru toată cariera dumnealui, magnifică de altfel, pentru tot ce a împărtășit lumii din cercetările și „achizițiile” dumnealui, dar ar putea, domnia sa, să scoată din școală generații de actori talentați (nu toți, ce-i drept), așa cum făceau Dem Rădulescu, Sanda Manu, Ion Cojar, Mircea Albulescu, Florin Zamfirescu etc.? Și să nu-i uităm nici pe regizorii Radu Penciulescu, Cătălina Buzoianu, Andrei Șerban, Victor Ioan Frunză... Evident, nu trebuie și nici nu avem voie să știrbim din aportul pe care îl are un doctorat în cizelarea unui viitor profesor. Acroamatica, dacă nu este susținută, practic, nu este decât o scurtă informare cu privire la un domeniu atât de vast. Naturalețea, adevărul și înlăturarea manierelor de joc, așa cum a propus Școala din Meiningen, nu pot fi doar verbalizate studenților. De aceea, comuniunea dintre profesor și student trebuie să fie mai mult decât una academică. Ea trebuie să aibă valențe familiale. Dezvoltarea artistică a unui student ține foarte mult de felul de relaționare impus de modelatorul lui. Revelările celui „de modelat” pot avea un impact marcant pentru viitoarea lui carieră. Se știe că actorii și, cu atât mai mult studenții, sunt foarte sensibili la critici. Așadar, profesorul trebuie să fie în aceeași măsură și profesor, și părinte, și psiholog. Nu e ușor, nu e nici greu. Trebuie să fii TALENTAT. Talentul este condiția sine-qua-non care face diferența între actori, între regizori, între scenografi, între dramaturgi (scenariști). Este condiția care face diferența între tiranie și culață. Astăzi demitizarea, în toate formele ei, pare să fie o condiție necesară și suficientă pentru a acumula popularitate și, de ce nu, pentru a putea fi profesorul superficial care este promovat în zilele acestea de penurie artistică.

A greși e (doar) omenește

Andre Antoine implementează ideea că actorul trebuie să fie verosimil. Adevărul sau similitudinea cu adevărul trebuie să fie în tot ce înseamnă artă. Chiar și în abstract, și în absurd. Ar fi absurd să facem abstracție de adevăr, tot așa cum adevărul abstract ar putea fi considerat absurd. Tot Andre Antoine ne spune că actorul trebuie să fie un instrument perfect acordat, care să întrunească cerințele regizorului și, am adăuga noi, exigențele rolului. Or, actorul cum poate fi acordat? Cine îl poate acorda? Răspunsul trebuie căutat în anii de facultate. Se spune despre un copil obedient, maleabil, bine crescut, în general, că are „cei șapte ani de-acasă”. Extrapolând, putem spune despre un actor talentat că are „cei patru ani de facultate”.

Dar, când analfabetismul funcțional depășește 50% în rândurile adolescenților, când rata abandonului școlar este de aproximativ 15%, cine este de vină? Profesorul sau societatea? Când nu mai vin talente din urmă, cine este de vină? Cred că răspunsul cel mai concludent este: societatea. O societate

din ce în ce mai materială și mai superficială, bazată doar pe aspectul fizic, vestimentar, pecuniar, aspecte care le induc tinerilor că acestea constituie idealul și punctul cel mai de sus al scării valorilor. Când orele de sport sunt scoase din programa școlară, cum să avem performanțe sportive și cum să nu avem obezitate morbidă în rândul tinerilor? Când părinții își obligă copiii la cel puțin 3-4 activități artistice extrașcolare, cum să știe copilul pe care să o aleagă și să o dezvolte? Când învățământul de stat se schimbă din doi în doi ani, cum să nu fie bulversați elevii? Tributul plătit de acești copii se va răsfrânge mai târziu și se va vedea în alegerile pe care le vor face.

O altă mare greșeală a societății a fost facilitarea apariției facultăților particulare. În toate domeniile. Prea multe și toate având la bază mercantilismul și venalitatea. Cineva spunea că facultățile private au dat ocazia proștilor să creadă că și ei sunt inteligenți. Și înclin să-i confer titlul de aserțiune acestui mod de gândire.

Opera unui creator îi mărește considerabil valoarea creatorului ei

Dar să *revenons à nos moutons*. „Toți demiurgii, indiferent de culoare, rit și anotimp arheologic, și-au exercitat puterea creatoare asupra naturii. Ultimul făuritor de oameni, demiurgul modern, actorul, nu se situează în afara acestei îndelungate tradiții și, deși, într-un fel, își are și el mitologia sa, care-i conferă însușirea misterioasă a „harului”, i se admite unanim că prelucrează fapte fictive după modele reale” [2 p. 7-8]. Dacă înlocuim „actorul” cu „profesorul”, nu schimbăm deloc principiul lui Valentin Silvestru. Din contra, îl actualizăm și îl readucem în atenția celor care cred că talentul nu trebuie modelat. Oricât ar fi de talentat, studentul nu-și va putea disimula limitele unor încercări amatoricești, pentru că de joc actoricesc nici nu poate fi vorba fără ochiul format al unui dascăl, fără atenta supraveghere, fără subtila îndrumare și fără corecturile aferente. Înlocuirea supramarionetei lui Craig din amatorul care aspiră la o carieră artistică o poate face doar un om care știe ce înseamnă generozitatea pe scenă, inteligența scenică, coroborate cu o inteligență proprie.

„Să înveți cum să faci teatru nu înseamnă să „înțelegi sfaturile”, ci înseamnă o călătorie printre eșecuri, așa cum la fel de bine poate fi și o călătorie printre reușite. Să te ridici imediat după ce ai căzut” [3 p. 18]. Ludicul și improvizația stau la baza artei actorului. Dacă nu le posezi, poți să faci o reverență și să te retragi. Niciun profesor nu poate sădi și, prin urmare, nu poate culege roade de pe un pământ nefertil. Această artă nu se dobândește. Te naști cu ea. În actorie munca nu există decât în plan fizic. Munca se substituie seriozității, meticulozității, maleabilității, frumuseții interioare și abnegației. Parafrazând un aforism, voi spune că, dacă îți vei alege meseria care îți place cel mai mult, nu vei mai fi nevoit să muncești niciodată.

Concluzii

Erudiția poate fi un factor bun conducător către toate acestea la un loc. Erudiția fără talent rămâne doar erudiție. Nu ți-o poate lua nimeni. Poți doar să înțelegi mecanismele actoriei, însă nu le poți converti și exhiba. Talentul fără erudiție este minunat până te întreabă cineva: de ce ai ales să faci rolul așa? Simțirea, intuiția sau harul de la Dumnezeu sunt un dat fără de care nu se poate face această artă. Arta, în general.

„E atât de trebuincioasă pe lume Arta reprezentației că, pentru a fi un om desăvârșit învățat, o socotesc una dintre lucrările cele mai însemnate. N-o spun doar pentru plăcerea de a juca pe scenă, ci pentru a ști prin rostire, gest și acțiuni să exprimăm simțămintele sufletului pentru cine le dă ascultare, prin farmec și pricepere, căci exprimarea prin viu grai are mare putere de convingere” [4 p. 30].

La așa ceva trebuie să ajungă relația dintre un învățător și discipolul său. Arta poate convinge, poate schimba opinii, poate modela, poate forma caractere și îți poate schimba starea de spirit. Iar toate acestea trebuie ascunse cu dibăcie în text. Spectatorul trebuie să descopere singur cimiturile unei piese de teatru. Aici intervine măiestria autorului care poate modifica nivelul de inteligență al spectatorului. Informațiile statistice pe care se bazează astăzi autorii de texte (pentru că în niciun caz

nu-i putem numi dramaturgi) nu eliberează sentimentele spectatorului, nu îl dezbracă de toate refuzările vieții cotidiene, ci îl împovărează cu niște cifre care, în cel mai bun caz, îl pot face să pară doar informat. Dar dacă profesorul este doar un statistician, atunci totul e pierdut. Iar pseudo-actorii sunt deja printre noi.

„Toată istoria teatrului este o dovadă că moștenirea lui Vahtangov e vie, că ea trăiește deja de 35 de ani. Această moștenire este clar exprimată în îndrăzneala și curajul cu care discipolii lui își apără drumul în artă, în adevărul sentimentelor și în profunzimea gândirii, în claritatea și eleganța formei, în acea imaginație creatoare care scoate în evidență cele mai bune spectacole ale discipolilor lui Vahtangov. Profesorul trăiește prin elevii lui” [5 p. 324-325].

Referințe bibliografice

1. SAIU, O. Mă fascinează și nebunia teatrului, și nebunia lumii. In: *Cotidianul* [online]. 2016, 7 mar. [accesat 21 iun. 2022]. Disponibil: <https://www.cotidianul.ro/octavian-saiu-ma-fascineaza-si-nebunia-teatrului-si-nebunia-lumii/>
2. SILVESTRU, V. *Personajul în teatru*. București: Meridiane, 1966.
3. WRIGHT, J. *De ce râdem la teatru?: O explorare practică a comediei fizice*. București: Nemira, 2016. ISBN 978-606-758-536-0.
4. PERRUCCI, A. *Despre arta reprezentației dinainte gândite și despre improvizație*. București: Meridiane, 1982.
5. GORCEAKOV, N.M. *Lecțiile de regie ale lui Vahtangov*. București: Nemira, 2017. ISBN 978-606-758-976-4.